

**ADVIES VOOR RICHTLIJNEN VOOR HET MILIEUEFFECTRAPPORT
TWEDE FASE ZOETERMEER ZUIDPLAS
STRATEGISCH GROEN PROJECT**

11 JUNI 2001

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING.....	1
2. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES.....	2
3. BESTAANDE SITUATIE EN AUTONOME ONTWIKKELING VAN HET GEBIED.....	2
3.1 Studiegebied.....	2
3.2 Te beschrijven aspecten.....	2
3.2.1 Bodem en water.....	3
3.2.2 Natuur.....	4
3.2.3 Landbouw.....	4
3.2.4 Landschap.....	5
3.2.5 Cultuurhistorie.....	5
3.2.6 Recreatie.....	5
3.2.7 Wonen.....	5
3.2.8 Infrastructuur.....	6
3.2.9 Hinder.....	6
4. BELEID EN BESLUITVORMING, PROBLEEMSTELLING EN DOEL.....	6
4.1 Beleid en besluitvorming.....	6
4.2 Probleemstelling.....	7
4.3 Doel.....	7
4.4 Formuleren toetsingscriteria/ontwerpcriteria.....	8
4.5 Ontwikkelen toetsingscriteria.....	8
5. ONTWIKKELING VAN ALTERNATIEVEN.....	10
5.1 Algemeen.....	10
5.2 Meest milieuvriendelijke alternatief (mma).....	11
5.3 Voorkeursalternatief.....	11
6. GEVOLGEN VOOR HET MILIEU EN VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN.....	11
7. LEEMTEN IN INFORMATIE.....	12
8. EVALUATIEPROGRAMMA.....	12
9. VORM EN PRESENTATIE.....	12
10. SAMENVATTING VAN HET MER.....	13

1. INLEIDING

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland hebben het voornemen om in het kader van de herziening van het streekplan Zuid-Holland Oost en met een wijziging van het streekplan Rijnmond de ligging van een aantal nieuwe bos-, recreatie en natuurgebieden planologisch vast te leggen en zich daarbij tevens door middel van concrete beleidsbeslissingen uit te spreken over de aanleg van de groengebieden. Het gaat daarbij om die onderdelen van het Strategisch Groenproject Zoetermeer Zuidplas (SGP-ZZP) waarover in de vorige streekplanherzieningen nog geen beslissingen zijn genomen.

Dit betreft onder andere 300 ha van de tweede fase Bentwoud en 240 ha die in het kader van de actualisatie van de Vierde nota voor de Ruimtelijke Ordening (VINAC) ter beschikking zijn gesteld. Omdat het hier gaat om functiewijzigingen groter dan 500 ha moet een milieueffectrapportage (m.e.r.)procedure worden doorlopen. Voor de eerste fase van het Bentwoud is in 1995 reeds een m.e.r.-procedure en een streekplan-procedure doorlopen.

Bij brief van Provinciale Staten (bevoegd gezag) is de Commissie voor de m.e.r. in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over de richtlijnen voor het milieueffectrapport (MER)¹. De m.e.r.-procedure ging van start met de kennisgeving van de startnotitie in de Staatscourant van 28 maart 2001².

Dit advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r.³. De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt verder in dit advies 'de Commissie' genoemd. Het doel van het advies is om aan te geven welke informatie het MER moet bevatten om het mogelijk te maken het milieubelang volwaardig in de besluitvorming mee te wegen.

De Commissie heeft kennis genomen van de inspraakreacties en adviezen⁴, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. In dit advies verwijst de Commissie naar een reactie wanneer deze naar haar oordeel:

- informatie bevat die in het MER opgenomen moet worden of die nader onderzocht moet worden, zoals informatie over specifieke lokale milieumomstandigheden;
- belangrijke vragen en discussiepunten naar voren brengt, bijvoorbeeld over te onderzoeken alternatieven.

---

¹ Zie bijlage 1.

² Zie bijlage 2.

³ De samenstelling hiervan is gegeven in bijlage 3.

⁴ Bijlage 4 geeft hiervan een lijst.

2. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES

Tot de hoofdpunten van dit advies behoren:

Integrale visie

Sinds het verschijnen van het Bosplan Bentwoud en de 1^e fase MER Zoetermeer-Zuidplas zijn beleidsvoornemens uitgebracht die verstrekkende consequenties kunnen hebben voor het gebied. Het gaat met name om de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening, waarin de Zuidplaspolder expliciet genoemd wordt als mogelijke locatie voor verstedelijking, het Beleidsplan Milieu en Water, het rapport Waterbeleid 21^e eeuw, de Vierde Nota Waterhuishouding en de strategische effectrapportage Deltametropool.

In het MER dient een integrale visie gegeven te worden, waarin deze planologische en hydrologische ontwikkelingen zijn verwerkt. In die visie dienen doelstellingen te worden aangescherpt, aanwezige en potentiële kwaliteiten te worden benoemd en randvoorwaarden uit het vigerende beleid op het voorneemen te worden betrokken. Vervolgens vindt een vertaling plaats van het voorneemen in een concreet programma van kwalitatieve en kwantitatieve eisen.

Het in samenhang weergeven van:

- welke keuzemogelijkheden er nog zijn, gegeven de genomen besluiten, voor het ontwikkelen van alternatieven/varianten;
- het zonodig duidelijk maken dat ogenschijnlijk interessante opties op grond van die genomen besluiten niet meer aan de orde kunnen zijn;
- de wijze waarop de voorkeursvariant niet alleen op streekplanniveau, maar ook in concrete besluiten met bijbehorende procedures daadwerkelijk kan worden gerealiseerd.

Samenvatting

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER.

3. BESTAANDE SITUATIE EN AUTONOME ONTWIKKELING VAN HET GEBIED

3.1 Studiegebied

Per milieuaspect kan de omvang van het studiegebied verschillen.

De begrenzing van het studiegebied moet gemotiveerd en op kaart worden aangegeven.

3.2 Te beschrijven aspecten

Het gebied bestaat uit een aantal deelgebieden. In het MER moet duidelijk worden gemaakt of er en zo ja, welke samenhang tussen de deelgebieden bestaat. In de startnotitie ontbreekt een beschrijving van de bestaande toestand. Informatie over de bestaande toestand is nodig om te kunnen bepalen hoe de potenties in het gebied ingevuld kunnen worden. In het Werkdocument Integrale Modellen Zoetermeer Zuidplas en in de Ecologische systeemanalyse voor

Zoetermeer-Zuidplas⁵ wordt een eerste aanzet gegeven voor de beschrijving van het gebied. Aan beide documenten kan belangrijke informatie worden ontleend. Deze informatie betreft vooral de autonome ontwikkeling, welke nodig is om effecten te kunnen kwantificeren ten opzichte van een referentiesituatie. Bij de autonome ontwikkeling dient met name aandacht te worden besteed aan welke randvoorwaarden hard zijn vanuit vooral verstedelijking, infrastructuur, glastuinbouw, groen en waterbeleid. Duidelijk moet worden gemaakt of de autonome ontwikkeling een reëel alternatief is. De Commissie vraagt bij de beschrijving van de autonome ontwikkeling in het MER, naast aandacht voor de harde randvoorwaarden aandacht voor:

- de ontwikkelingen die op grond van de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening kunnen worden verwacht;
- strategische effectrapportage Deltametropool;
- waterbeleid, waarbij o.a. waterberging een rol speelt;
- kaart met toponiemen en functies.

Voor de beschrijving die inzicht moeten geven in de mogelijke ontwikkeling van het gebied, adviseert de Commissie aandacht te besteden aan de volgende aspecten.

3.2.1 Bodem en water

Ingrepen in de waterhuishouding en bodem zijn bepalend voor de mate waarin natuur-, recreatie-, waterbergings- en landbouwdoelen in het gebied gerealiseerd kunnen worden. Daarom is het essentieel dat de beschrijving van het hydrologisch systeem zodanig is dat ontwikkelingskansen voor deze functies kunnen worden ingeschat en dat inzicht wordt verkregen in de conflicten daartussen.

Bodem

Beschrijving van:

- potentieel verontreinigd oppervlak;
- areaal verontreinigde waterbodems;
- ondiepe geologie onder de afdekkende bodemlagen: met name voorkomen van zandbanen (kreekresten en stroomruggen);
- bodemkaart;
- landgebruik;
- (op kaart) eventuele bodembeschermingsgebieden;
- hoogteligging mede in relatie tot maaiveld daling.

Oppervlaktewater- en grondwaterkwantiteit

Inzicht dient te worden gegeven in:

- (op kaart) de geohydrologische opbouw van het gebied, de ligging van infiltratie- en kwelgebieden, de richting van regionale en lokale grondwaterstromingen, alles samengevat in een geohydrologische systeembeschrijving;
- gewenste grond- en oppervlaktewaterregime voor de verschillende functies;
- stromingsrichting van afvoer en van aanvoer van oppervlaktewater;
- in- en uitlaathoeveelheden per polder;
- benodigde calamiteiten- en eventueel benodigde seizoensberging.

---

⁵ Deze documenten hebben niet bij de startnotitie ter inzage gelegen.

Oppervlaktewater- en grondwaterkwaliteit

Aangegeven dient te worden:

- kwaliteit van het oppervlaktewater (N-, P-, choloride- en sulfaatconcentraties, microverontreinigingen en eisen gesteld voor zwemwaterkwaliteit);
- kwaliteit van het grondwater in de watervoerende pakketten, voor zover relevant voor de beschrijving van de daarmee gevoede natte ecosystemen in bos, natuurkern- en natuurontwikkelingsgebieden;
- mogelijke bronnen van verontreinigingen.

3.2.2

Natuur

Er dient een beschrijving te komen van de biotische en abiotische kwaliteiten in hun onderlinge samenhang, met een aanduiding van de oppervlakte en verdeling van de verschillende levensgemeenschappen in het gebied, bijvoorbeeld met behulp van een indeling naar ecotopen, natuurdoeltypen en mogelijk habitats voor doelsoorten⁶. Er is aandacht voor de kwetsbaarheid van natuurgebieden, levensgemeenschappen en/of doelsoorten en de gevoeligheid voor veranderingen.

Beschreven moet worden:

- oppervlakte, aard en status van de bos- en natuurgebieden en de terreinen met een natuurbescherming volgens vigerende streekplannen;
- (begrensde) ecologische infrastructuur in het gebied, inclusief de knelpunten en obstakels voor het optimaal functioneren in de landschapsecologische context, ook de grootte van de eenheden natuur noemen;
- potentiële en voorkomende natuurdoeltypen en kenmerkende doelsoorten in het gebied;
- abiotische factoren: bodem, oppervlakte water, kwel (samenstelling en intensiteit) als basis voor de ecologische kwaliteiten en potenties;
- actuele impact van gebruiksfuncties zoals landbouw en recreatie op natuurwaarden in het gebied.

3.2.3

Landbouw

Aan de orde moet komen welke vormen van landbouw perspectief hebben, hoe die gerealiseerd kunnen worden en welke consequenties die dienen te hebben voor de grondverwerving voor dit project, mede in relatie tot de projectdoelstellingen.

In het MER hoort een beschrijving van de landbouw in het gebied als geheel en voor zover relevant ook per deelgebied. De huidige situatie en de autonome ontwikkeling moeten worden beschreven voor de verschillende sectoren en voor de landbouw als geheel met waar relevant een doorkijk naar het niveau van individuele bedrijven, rekening houdend met in gang gezette en te verwachten beleidsontwikkelingen in de landbouw (zoals lozingen vanuit glastuinbouw en bestrijdingsmiddelengebruik in de akkerbouw) en de kaders die het milieu- en natuurbeleid voor het gebied stellen. Deze gegevens zijn nodig om de milieueffecten van de bestaande structuur te kunnen beoordelen en de ontwikkelingsmogelijkheden voor dit project te kunnen herkennen. Trends in agrarisch natuur- en landschapsbeheer, lopende projecten natuur- en milieubeheer in de landbouw dienen in het MER te worden weergegeven.

---

⁶ Zie ook inspraakreactie nr. 1 (bijlage 4) die wijst op het voorkomen van een aantal soorten.

3.2.4 Landschap

De bestaande situatie en de autonome ontwikkelingen dienen als volgt te worden beschreven:

- aangeven en beschrijven van geomorfologische waardevolle elementen;
- beschrijven van de landschapsstructuur aan de hand van visueel-ruimtelijke kenmerken zoals de schaal van de open ruimte, zichtlijnen, bebouwings- en beplantingselementen, beeld dragers en andere karakteristieke elementen. Dit dient tevens geïllustreerd te worden met kaartmateriaal en fotos;
- de verandering in het ruimtelijk beeld die zullen optreden bij de autonome ontwikkeling, waaronder ontwikkelingen (verstedelijking) in de omgeving van Zoetermeer-Zuidplas.

3.2.5 Cultuurhistorie

Het MER dient een overzicht (beschrijving en waardering) te bevatten van cultuurhistorische elementen en patronen die in het plangebied aanwezig zijn. Dit overzicht bestaat minimaal uit de archeologische, historisch-landschappelijke en historisch bouwkundige elementen die met elkaar de Cultuurhistorische Hoofdstructuur Zuid-Holland (CHS), regio's Krimpenerwaard/Gouwestreek en Delf-/Schieland (concept) vormen.

Voor gebiedsdelen waar de planvorming leidt tot ingrijpende landschappelijke verandering adviseert de Commissie de CHS-gegevens in het MER te verfijnen (indicatieve kaartschaal 1:25.000). De Commissie vraagt daarbij met name aandacht voor het specifieke droogmakerij-karakter van het plangebied (kavelpatronen, zichtlijnen, ringdijken e.d.).

Bij de beschrijving en waardering dient de relatie gelegd te worden met het beleidskader dat bij de CHS is opgesteld. Vooral van belang is aan te geven welke elementen op grond van het beleidskader een sturende rol wordt toegedacht bij ruimtelijke ontwikkeling en welke elementen een meer passieve rol kunnen hebben (inpassing).

3.2.6 Recreatie

In het MER dient een beschrijving te worden gegeven van:

- specifieke recreatievoorzieningen (functies, concentratiepunten, routes);
- recreatief medegebruik van gebieden met een andere hoofdfunctie;
- recreatief gebruik: jaar, seizoen, week, weekend, de intensiteiten en topbezoekmomenten;
- verkeersstromen die samenhangen met het recreatief gebruik, recreatieve routes.

3.2.7 Wonen

Voor een goed inzicht in de milieueffecten van en op het wonen is een beschrijving in het MER van de woonfunctie noodzakelijk. Het betreft met name: het benoemen van de huidige en toekomstige woonfuncties op grond van bestaande plannen (in ontwikkeling zijnde bestemmingsplannen, Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening en strategische effectrapportage Deltametropool)(aantal woningen/aantal ha/aantal personen).

3.2.8 Infrastructuur

Aangegeven dient te worden in welke mate op grond van de huidige inzichten de verwachtingen van de MER eerste fase gerealiseerd zijn, dan wel bijstelling behoeven en in welke mate dit leidt tot substantiële veranderingen in de in de toekomst te verwachten situatie met de erbij behorende effecten.

In Bosplan en MER 1^e fase (1994) is aangegeven dat de verhouding verkeersintensiteit en capaciteit in de autonome ontwikkeling op vier wegen te groot wordt, zij het dat dit niet het gevolg is van de geplande bosaanleg. De verhouding tussen intensiteit en capaciteit (i/c verhouding) op zondagen (in verband met bosbezoek) blijven lager dan op werkdagen. In het MER dienen deze gegevens te worden geactualiseerd.

3.2.9 Hinder

Diverse vormen van hinder kunnen een ernstige bedreiging voor de milieukwaliteit vormen. Om zicht te verkrijgen in de mogelijke verandering van de hinder moet een aantal gegevens in het MER worden verzameld en in kaartbeeld(en) gevisualiseerd. Het gaat om de volgende aspecten:

- zones waarbinnen effecten (geluid, lichthinder door assimilatiebelichting) van belang zijn;
- bronnen van emissies (wegen, spoorlijnen, glastuinbouw);
- gevoeligheid voor geluid, licht van gebieden (kwantificeren bijvoorbeeld in twee categorieën).

4. BELEID EN BESLUITVORMING, PROBLEEMSTELLING EN DOEL

4.1 Beleid en besluitvorming

Gezien de vele besluiten die op provinciaal niveau voor dit gebied genomen moeten worden over ruimtelijke ordening en waterhuishouding dient het MER concreet duidelijk te maken waar nog keuzevrijheden liggen ten aanzien van de inrichting. In het MER moet duidelijk worden gemaakt wat de bandbreedte is en waaraan deze ontleend is. Daarbij dienen de verkenningen van de Vijfde Nota ruimtelijke Ordening, het Beleidsplan Milieu en Water, het rapport Waterbeleid 21^e eeuw, de strategische effectrapportage Deltametropool en de Vierde Nota Waterhuishouding een rol te spelen.

In het MER moet duidelijkheid komen over de projecten die tot het MER en de Streekplanherzieningen horen. Dit betekent tevens dat de samenhang tussen deze projecten onderling en met andere projecten in of in de directe omgeving van Zoetermeer Zuidplas van belang is⁷.

De startnotitie meldt dat het MER wordt opgesteld ten behoeve van herzieningen van streekplannen en geeft informatie over de procedure die gevolgd wordt. In aanvulling hierop moet worden aangegeven welke vervolgbesluiten genomen moeten worden om realisatie van de streekplannen mogelijk te maken (vastlegging in bestemmingsplannen, peilbesluiten, beheersmaatregelen

---

⁷ Zie ook inspraakreactie nr. 3 (bijlage 4) die haar bezorgdheid uitspreekt over de samenhang van de verschillende projecten en procedures.

en dergelijke). De rol van landinrichting en de wijze van grondverwerving dient te worden toegelicht.

4.2 Probleemstelling

In de startnotitie wordt geen probleemstelling uitgewerkt. In het MER zal duidelijk moeten worden aangegeven welke problemen zich in het gebied voordoen die leiden tot de voorgenomen activiteit.

Sinds het verschijnen van het Bosplan Bentwoud en de 1^e fase MER Zoetermeer-Zuidplas zijn beleidsvoornemens uitgebracht die verstrekkende consequenties kunnen hebben voor het gebied. Het gaat met name om de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening, waarin de Zuidplaspolder expliciet genoemd wordt als mogelijke locatie voor verstedelijking en glastuinbouwvestiging, het rapport Waterbeleid 21^e eeuw en de Vierde Nota Waterhuishouding.

In het MER dient een integrale visie gegeven te worden, waarin deze planologische en hydrologische ontwikkelingen zijn verwerkt⁸. In die visie dienen doelstellingen te worden aangescherpt, aanwezige en potentiële kwaliteiten te worden benoemd en randvoorwaarden uit het vigerende beleid op het voornemen te worden betrokken. Vervolgens vindt een vertaling plaats van het voornemen in een concreet programma van kwalitatieve en kwantitatieve eisen. In de visie wordt dan ook aangegeven voor wie en waarom de verschillende oppervlakten bos, natuur en recreatie bedoeld zijn. Bij het formuleren van doelstellingen is het aan te bevelen om voor alle functies toetsbare doelen te formuleren. Tenslotte is het nuttig om aan te geven hoe doelen zich tot elkaar verhouden (prioriteren). Elementen die hierbij behulpzaam kunnen zijn:

- het keren van de trend in de afname van de biodiversiteit in Nederland;
- te hoge recreatiedruk op het huidige uitloopgebied van de regio;
- het gebrek aan recreatiemogelijkheden voor inwoners in de regio.

4.3 Doel

Het doel van de activiteit is volgens de startnotitie vierledig:

- Het vergroten van de mogelijkheden tot openluchtrecreatie voor de bewoners van het Zuidelijk deel van de Randstad.
- Het versterken van de ecologische bosstructuur in de Randstad.
- Geleding stedelijke ontwikkeling.
- Duurzame waterhuishouding.

De doelstellingen in de Startnotitie zijn overgenomen uit Bosplan en MER 1^e fase uit 1994. De Commissie adviseert, gelet op de huidige accenten in het nationaal en provinciaal beleid, deze te verbreden:

- Het vergroten van de leefbaarheid voor de bewoners van het zuidelijk deel van de Randstad.
- Geleding stedelijke ontwikkeling
- Ontwikkelen van een groenstructuur die door zijn formaat en samenhang nieuwe kwaliteiten brengt in het gebied.
- Vergroten van de mogelijkheden voor openluchtrecreatie.
- Versterken van de ecologische bosstructuur.
- Versterken van karakteristieke natte natuurwaarden.

---

⁸ Zie ook inspraakreactie nr. 2 (bijlage 4) die aangeeft rekening te houden met de ontwikkeling van glastuinbouw in het SGP-gebied.

- Duurzame waterhuishouding

4.4 Formuleren toetsingscriteria/ontwerpcriteria

Het concreet programma van kwalitatieve en kwantitatieve eisen dient vertaald te worden naar concrete toetsingscriteria. De toetsingscriteria moeten bruikbaar zijn als (milieu)ontwerpcriteria voor de alternatieven. Van belang is criteria te ontwikkelen die daadwerkelijk onderscheidend zijn tussen alternatieven.

Op alle aspecten waarop getoetst wordt kan een score worden gegeven. De hoogte van de score wordt bepaald door de mate van verandering en/of door de absolute waarde van het effect. Uiteraard is het geven van gewichtsfactoren aan de verschillende scores een (min of meer) arbitraire aangelegenheid, maar deze moet wel beargumenteerd worden. Dit heeft tot gevolg dat er verschillende totaalscores komen afhankelijk van wat het meest belangrijk wordt gevonden.

4.5 Ontwikkelen toetsingscriteria

In de startnotitie wordt op blz. 13 in paragraaf 5.1 een aanzet gegeven tot het ontwikkelen van toetsingscriteria. Daarnaast wil de Commissie de volgende aanvullingen geven.

Bodem en water

- Mate waarin een verbetering van de kwelsituatie van zoete systemen kan bijdragen aan de vermindering van de voedselrijke uitgangssituatie en de rhalve tot de ontwikkeling van hoogwaardige natuur.
- Het terugdringen van de verzilting is vanuit natuurontwikkeling perspectief een niet direct voor de hand liggend criterium. In principe is een driedeling aan te brengen tussen: 1) landbouwgebied en 2) natuur(ontwikkelings)gebied gericht op hoogwaardige zoete biotopen (bijv. bos), beide gevoelig voor verzilting en 3) overig te ontwikkelen natuurgebieden waar verzilting juist kan bijdragen aan verhoging van diversiteit. De Commissie vraagt derhalve om een duidelijke motivering van het gebruik van het criterium "terugdringen verzilting" zoals voorgesteld in de startnotitie.

Natuur

Ook de te realiseren kwaliteit van de doeltypen kan als toetsingscriterium fungeren (diversiteit, mate waarin karakteristieke soorten voorkomen, kenmerkendheid, en zeldzaamheid). Bijvoorbeeld, de kans om hoogwaardige bostypen met een hoge verzadiging van karakteristieke soorten te realiseren lijkt gezien de zwaar bemeste landbouwkundige uitgangssituatie beperkt. Het is derhalve van belang dat wordt aangegeven met welke inspanningen (n-richtings- en beheersmaatregelen) en in welke mate natuurdoelen (kwaliteit) kunnen worden bereikt. Beide aspecten kunnen vervolgens als criterium in de toetsing worden meegenomen. In verband hiermee adviseert de Commissie informatie te verschaffen over de noodzaak van populierenaanplant en het 'bosbeeld' dat dit kan opleveren, over de daadwerkelijke toepassing van wilde, inheemse soorten. Tevens is informatie gewenst over de mate waarin populierenaanplant door zaadval en bladafval belemmerend werkt voor de bosontwikkeling (ontwikkeling karakteristieke boom-, struik- en kruidlaag).

Landbouw

- mate waarin landbouw werkzaam blijft (resterende oppervlakte, werkgelegenheid, maatschappelijke betekenis⁹);
- mate waarin de landbouw deelneemt aan beheer (voor natuur, bos en landschap).

Landschap

- Inpassing van bebouwing aan de randen van het bos, zodat de milieueffecten daarvan meer precies bepaald kunnen worden.
- Wijzigingen in de landschapsstructuur en het ruimtelijk beeld aan de hand van de visueel ruimtelijke kenmerken.
- De toevoeging van nieuwe landschapselementen en het ontstaan van nieuwe landschappen.

Cultuurhistorie

Mate waarin de uitgangspunten in het beleidskader bij de Cultuurhistorische Hoofdstructuur (CHS, zie § 3.2.5) worden gehaald (behoud samenhang, sturing ruimtelijke ontwikkeling, inpassing).

Recreatie

- De mate waarin wordt voorzien in de recreatiebehoeften, onderscheiden naar recreatievormen.
- De mate waarin de druk op andere recreatiegebieden zal worden vermindert.

Wonen

Het aangeven van de verandering van de kwaliteit van leefomgeving voor bewoners van bestaande en nog te bouwen woningen op de volgende aspecten (deze kunnen eerder bij andere functies aan de orde zijn geweest):

- dagelijkse recreatie in de directe omgeving (wandelen, fietsen, waterrecreatie);
- aansluiting van de woongebieden op het gehele recreatie-/natuurgebied;
- verandering van de effecten van het verkeer (veiligheid, geluid, lucht):
  - vermindering t.g.v. het verdwijnen van huidige functies;
  - toename t.g.v. nieuwe functies;
- verandering van de hinder in de categorieën geluid en licht ten gevolge van:
  - verdwijnen bestaande functies;
  - tot stand komen nieuwe functies;
- aangeven in welke mate de gekozen afgrenzing van tussen natuur- en woongebieden bestand is tegen ongewenste ontwikkelingen (zoals verdergaande uitbreiding van de woongebieden).

Infrastructuur

Ten aanzien van verkeer kan voor de te gebruiken toetsingscriteria aangesloten worden bij hetgeen in de MER eerste fase is gedaan:

- kwantitatieve (zowel relatief als absoluut) bepaling van de gevolgen van het autoverkeer;
- verandering in de verdeling van de mobiliteit over de verschillende vervoerswijzen;

---

⁹ Zie ook inspraakreacties nrs. 2 en 3 (bijlage 4) die aangeven aandacht te besteden aan de gevolgen voor de landbouw.

- benuttingsgraad van de omringende wegenstructuur en percentage niet gewenste alternatieve routes (sluipverkeer);
- het oplossen van congestie (%) en knelpunten (aantallen).

Hinder

De omvang van gehinderd zijn voor de aspecten geluid en licht en de mate van overschrijding van de grenswaarde indien van toepassing.

5. ONTWIKKELING VAN ALTERNATIEVEN

5.1 Algemeen

In de startnotitie worden 5 alternatieven met een aantal varianten genoemd:

- nulalternatief
- Groen Blauwe Stad concept
- Bruisend Land concept
- voorkeursalternatief
- meest milieuvriendelijk alternatief

Varianten betreffen:

- varianten voor uitbreiding Bentwoud;
- varianten op de uitbreiding in de Eendragtspolder;
- varianten op het open natuurgebied in het zuidoosten van de Zuidplaspolder;
- varianten in de mate waarin rode functies binnen bos en recreatiegebieden worden toegelaten;
- varianten in de ligging van het gebied bestemd voor calamiteitenberging.

De alternatieven 2 en 3 zijn integrale alternatieven waarin de projecten van de startnotitie in onderlinge samenhang zijn bekeken. De afweging die hierbij gemaakt is ontbreekt op dit moment. Ook het voorkeursalternatief is een integraal alternatief. Deze alternatieven zijn op dit moment in het Werkdocument uitgewerkt als een model met een hoog abstractieniveau. In het MER dient een meer concrete uitwerking (vertaling naar programma's) plaats te vinden om aan de doelstellingen te kunnen toetsen. Daarbij moet duidelijk worden hoe de visie leidend is voor de ontwikkeling van de alternatieven. Waarbij de huidige beleidsplannen tegen de alternatieven worden afgezet.

In het toetsingsadvies van het MER eerste fase wordt geadviseerd om in het MER tweede fase nader aandacht te besteden aan onder andere:

- Onderzoek naar de wenselijkheid van een tweede concentratiepunt voor intensieve recreatie aan de oostzijde van het Bentwoud ter ontlasting van het eerste.
- Een variant uit te werken met een kleiner aantal grote parkeerterreinen i.p.v. meer kleine, goed ingepaste parkeerterreinen aan alle randen van het bos, met een capaciteit van ca 120 auto's.

De Commissie is van mening dat het bovenstaande in het MER beschreven dient te worden.

De beschrijving van inrichtingsmaatregelen dient zodanig te zijn dat inzicht wordt gegeven in de mate waarin doelen bereikt worden, knelpunten worden opgeheven en in de ruimtelijke consequenties van de maatregelen.

Met het oog op de duurzaamheid van bepaalde maatregelen, zoals het beheer van landschapselementen, is het wenselijk in te gaan op de wijze van beheer van natuur- en landschap en eventuele verschillen op dit punt tussen alternatieven expliciet aan te geven.

De Commissie adviseert de verschillen in maatregelen tussen de alternatieven te presenteren in een tabelvorm.

5.2 Meest milieuvriendelijke alternatief (mma)

Duidelijk moet worden gemaakt welk alternatief het meest milieuvriendelijk alternatief is. Het meest milieuvriendelijke alternatief wordt in het MER in dezelfde mate van detail beschreven als de overige alternatieven. Dit houdt onder andere in dat het mma ook op kaart gepresenteerd wordt.

De keuze van het mma moet worden onderbouwd met behulp van de scores van de gewogen toetsingscriteria.

De Commissie acht het van belang dat bij het mma aandacht wordt besteed aan de problematiek omtrent natuurontwikkeling vanuit landbouwgronden. Er dient te worden ingegaan op de strategieën die men bij beheer en inrichting (eventueel met een fasering daarin) wil volgen om op termijn goed ontwikkelde doeltypen en doelsoorten te ontwikkelen.

5.3 Voorkeursalternatief

Het MER moet inzichtelijk maken welke argumentatie (met betrekking tot de onderzochte alternatieven en hun effecten) geleid heeft tot het voorkeursalternatief. Het voorkeursalternatief wordt gelijkwaardig meegenomen in hoofdstuk 7 Vergelijking van alternatieven.

In het MER dient de wijze waarop de voorkeursvariant niet alleen op streekplanniveau, maar ook in concrete besluiten met bijbehorende procedures daadwerkelijk kan worden gerealiseerd, te worden weergegeven.

6. **GEVOLGEN VOOR HET MILIEU EN VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN**

Wanneer de toetsingscriteria volledig zijn vertaald in ontwerpcriteria kan worden volstaan met het vergelijken van alternatieven op basis van percentage doelbereik. Daardoor kunnen de milieueffecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven onderling én met de referentie worden vergeleken. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin, dan wel de essentiële punten waarop, de positieve en negatieve effecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven verschillen. Vergelijking moet bij voorkeur op grond van kwantitatieve informatie plaatsvinden.

Hoewel dit geen verplicht deel van het MER uitmaakt, beveelt de Commissie aan een indicatie te geven van de kosten van de verschillende alternatieven. Daarbij verdient het aanbeveling onderscheid te maken in grondverwervings-, inrichtings- en (gekapitaliseerde) beheerskosten en de verschillen in wijze van financiering (publiek-privaat).

7. LEEMTEN IN INFORMATIE

Het MER moet aangeven over welke milieuaspecten geen informatie kan worden opgenomen vanwege gebrek aan gegevens. Deze inventarisatie moet worden toegespitst op die milieuaspecten, die (vermoedelijk) in verdere besluitvorming een belangrijke rol spelen. Op die manier kan worden beoordeeld, wat de consequenties moeten zijn van het gebrek aan milieu-informatie.

Beschreven moet worden:

- welke onzekerheden zijn blijven bestaan en wat hiervan de reden is;
- in hoeverre op korte termijn zou kunnen worden voorzien in de leemten in informatie;
- hoe ernstig leemten en onzekerheden zijn voor het te nemen besluit;
- de consequenties die leemten en onzekerheden hebben voor het besluit.

8. EVALUATIEPROGRAMMA

Provinciale Staten van Zuid-Holland moeten bij de herzieningen van de streekplannen aangeven op welke wijze en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen. Het verdient aanbeveling, dat de initiatiefnemer in het MER reeds een aanzet tot een programma voor dit onderzoek geeft, omdat er een sterke koppeling bestaat tussen onzekerheden in de gebruikte voorspellingsmethoden, de geconstateerde leemten in kennis en het te verrichten evaluatieonderzoek.

Gegeven de lange duur van dit soort projecten verdient het aanbeveling in een vroeg stadium aan te geven welke gegevens al vanaf de start van de uitvoering wenselijk zijn om te verzamelen ten dienste van de toekomstige evaluatie (monitoring).

9. VORM EN PRESENTATIE

Bijzondere aandacht verdient de presentatie van de vergelijkende beoordeling van de alternatieven. De onderlinge vergelijking dient bij voorkeur te worden gepresenteerd met behulp van tabellen, figuren en kaarten. Voor de presentatie beveelt de Commissie verder aan om:

- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst bij het MER op te nemen;
- bij gebruik van kaarten recent kaartmateriaal te gebruiken, topografische namen goed leesbaar weer te geven en een duidelijke legenda erbij te voegen;
- bij vergelijking in tabelvorm ook een tabel opnemen die slechts bestaat uit die te vergelijken aspecten waarop de alternatieven/varianten significant verschillend scores ten opzichte van elkaar;
- waar mogelijk ook bij de verschillende aspecten kwantitatief aangeven hoe groot de verschillen zijn (bijvoorbeeld het verschil tussen twee opeenvolgende waarderingsstappen is 25 %).

10. SAMENVATTING VAN HET MER

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- de hoofdpunten voor de besluitvorming;
- de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de belangrijkste effecten voor het milieu bij het uitvoeren van de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de vergelijking van de alternatieven en de argumenten voor de selectie van het mma en het voorkeursalternatief;
- belangrijke leemten in kennis.